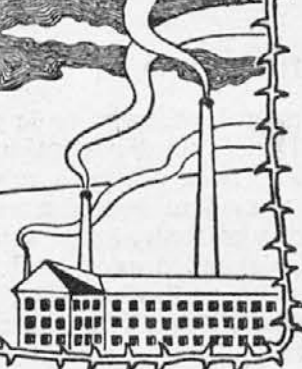

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak

petek.

Uredništvo in
upravnishvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:

celoletna . . K 3.—

pololetna . . „ 1.50

četrtletna . . „ 0.75

Posam. šte. „ 0.10

Štev. II. V LJUBLJANI, dne 14. februarja 1908. Leto III.

Naša srednja šola in proletarski otrok.

Ni dolgo, da se je vršilo na Dunaju posvetovanje merodajnih krogov, kako preurediti naše srednje šole. Ta posvetovanja so pokazala, da vprašanje, kako izpopolniti učni načrt in učno tvarino na naših gimnazijah in realkah, ni še posebno dozorelo, in olajšave, ki se bodo uvedle, bodo večalimanih nebitvene za smer poučevanja samega, pač pa znajo učencem znatno olajšati zrelostni izpit. Toda o tem nimamo povoda razpravljati, povdarjamo le, da, ako se tudi šolski sistem ne bo podemokratil, kakor to zahteva čas, bo vsaka preuredba srednjega šolstva sama prejalislej korenite preuredbe potrebna.

Predvsem se gre tukaj za duha, ki veje v srednji šoli. Pri dunajskih posvetovanjih se je pokazalo, da različni uradni in neuradni birokratje še vedno v preperem svojem možganju misliti izvolijo, da je za znanost in višjo izobrazbo ustvaril Bog samo gosposke butice, proletarske otroke pa brez izjeme vse namenil za tovarniški smrad in nakovalo bogataškemu kladivu. V dobi splošne in enake volivne pra-

vice ostani višja izobrazba predpravica cekinosceev. Naravnost tega sicer niso povedali, toda vsi ti gospodje z veliko bukvarsko učenostjo, pa majhno življenjsko izkušnjo so povdarjali, da naj se šolski pouk omeji glede na čas in vsebino tako, da se bode preprečila prenapoljenost srednjih šol. Kdor sredstev nima, ta naj se kakorprej mogoče po mali splošni izobrazbi izkuša iztisniti iz srednje šole, da ne bo delal napotja in konkurence otroku, ki je brez lastne zasluge od svojih starišev podedoval ali plemenito ime ali pa gotov denar ali pa vsaj visoke protekcije.

Da tako ne bo šlo, je jasno. Nismo sicer nič kaj navdušeni za takozvani učeni proletariat, za tistega večinoma ne po lastni krivdi izprijenega študenta, ki mu nič več v glavo noče, ker je želodec preveč prazen in ki se potem po pisarnah in oštarijah potika, pa je sebi in drugim v nadlego. Če bi pa gospodje to s tem hoteli preprečiti, da proletarskemu otroku odvzamejo možnost višje in najvišje izobrazbe, bi krivo zadeli in se tudi ne bo obneslo. Sramotno je, da je kaj takega sploh misliti mogoče. Jara gospoda naj dela na to, da se izboljšajo razmere delavstvu, da se uredi pravično njega delavsko in mezdnno razmerje, da se ljudstvo politično izobrazbi, navadi samoupravi, gospodarsko okrepi, naj podpira organizacije, demokratizira upravo, preuredi način uradovanja itd., potem bo učni proletariat kakor sneg v spomladi izkopnel. Če bo vskado, ki ima temeljito splošno izobrazbo, našel svoj kruh, se bodo izboljšale razmere, ne gre pa, da bi zato, da bi kruha ne zmanjkovalo, ljudskim sinovom izobrazbo kratili. Do tega mora priti, da kdor ima sposobnosti, bo našel vsikdar lahko mesta, da te sposobnosti uveljavi in gosposki sin, ki mu ali vsled resnične nesposobnosti ali vsled lenobe znanje noče v glavo, bo moral računati z možnostjo, da bo moral v fabriko žaklje nakladat.

Predno do tega ne pridemo, je vsako preurejanje srednje šole prazno delo. Če se sred-

nja šola naglavnih grehov ne bo iznebila, ki jih nosi na sebi, potem tudi od reforme nič ni upa. Ali naj o naših kranjskih srednjih šolah govorimo? Ali se je kdaj na njih zgodilo, da bi otrok bogatih ali plemenitih ali s vsakokratnimi merodajnimi krogi v deželni upravi ali slučajno gospodujočimi klikami požlahtnjenih ne mogel do konca študirati? Le izvanredna zabitost je bila vstanu temu ali onemu teh viteških ali poviteženih žlahtnikov biti ovira za maturo, kar se je seveda s tem popravilo, da je dotičnik drugod zlezal na kako dobro mesto. Drugače pa proletarski otrok, sestradani ali nezakonski ali slabo oblečeni potomec delavskih roditeljev. Pred nami leži v duhu razprostrta črna knjiga grehov vseh naših šolskih ravnateljev, naj so že bili ali so tega ali onega političnega mišljenja. Omejeni, pisarske duše, dobri šribarji, najslabši vzgojevalci. Če revež študira in se mu pozna na kratkorokavim suknjiču in na strgani knjigi, da komaj priberači za svoje potrebščine, ga skozi vse razrede spremlja slabo prikrita vzvišenost od strani njegovih šefov. Nobeden mu ne reče, toda vsakemu lahko iz obraza bere. Čemu pa študiraš, če nimaš zakaj, berač? Kruh znanosti je zabeljen z zaničevanjem. In če je ob takim okrožju uporen, trmast, zakrknjen in glavo moli k tlom, potem se mu očita, da je neodkritosrčen, nehvaležen, socialist, »anarhist«. Da, ker nimamo ne na levo ne na desno ozirov, ko zagovarjamo pravično stvar, moramo pribiti, da tak otrok, ki mu ob zibelni ni stala zlata rojenica, večkrat podpore in tolažbe ter vzpodbude ne najde celo tam, kjer bi jo moral dobiti, tam, kjer je zvanje krščanske ljubezni zamorjeno od birokraškega šolništva. Nočemo delati krivice, niti pretiravati. Vemo, da odkrito in naravnost navadno ne padajo udarci na siromaka, toda hujše je vedno zbadanje, nemo očitiranje, nagajanje in počasno ubijanje, ki šolo ognjusi nesrečnemu pripadniku nižjih slojev.

Merodajnim krogom kličemo: Preosnujte srednjo šolo, a prej sami sebe! Ne začnite hiše

rega garnizijo tvori med drugimi četami tudi naš oddelek, dasi smo pravzaprav že skoraj na deželi. Tu za cesto, ob kateri je nasajeno senčnato drevje, se pričinja vežbališče, o katerem vam govorim.

Veliko je to vežbališče, pač eno največjih v državi. Prva polovica je ravna skoro kakor miza, nekako v sredi pa se svet prične dvigati v majhen grič, vrh katerega stoji cerkva in daje pokrajini idilično lice. Da, idilično lice bi bilo to, toda na drugem koncu vežbališča stoje pod gričem tovarne in spominjajo človeka velikomestnega hrupa. In nedaleč za temi tovarnami zopet nekaj, kar je z njimi v popolnem kontrastu. Razvalina starega gradu stoji tukaj vrh strmega brega velike reke, katere umazani valovi se počasi vale naprej in se o lepih dnevih leskečejo v solnčnih žarkih. In vse to je obrobjeno od vrste gričev, ki so pretrgani le tam, kjer jih je raztrgala reka, da je mogla naprej.

Taka je ta kotlina, v kateri se dan na dan vežba vojaštvo. Ne bilo bi mi jo treba opisovati, a v zvezi z dogodkom, o katerem vam govorim, mi budi misli, o katerih ne morem molčati. Žitno polje in tovarne, delo človeških rok, ki se mu vsak dan lahko zgodi, da ga pomandraj konjska kopita in porušijo kroglice topov, me spominja nesreče in bede, ki jih do-

naša cvetočim deželam vojska. Idilična cerkva na griču mi budi spomine na dom in jih mora buditi vsem onim tisočem, ki prihajajo na vežbališče, dočim njihove matere v daljnih domačih cerkvah prosijo Marijo, naj čuva nad poti sinov, in njihovi očetje s potnim obrazom obdelujejo svoje njive, ki jih lepega dne morebiti uniči bojni vihar.

Dan na dan prihajajo na vežbališče stotine mladih ljudi, katerih prsi so polne moči. Na hrbtu telečnjake, na ramah puške, tako se v ravnih vrstah bližajo iz svojih vojašnic. Veseli ljudje so med njimi, ki po cesti prepevajo pesmi in elastično dvigajo noge, ne meneč se za otožna obličja svojih sosedov, ki mislijo morebiti na bolne matere ali na neveste, ki so se jim pomožile, ko so zapustili domačo vas. In zopet drugim uporno žare oči, mnogokrat jim zaškrpipljejo zobje, in z obrazov jim je čitati, da bi ob prvi ugodni priliki iznebili se vezi, ki jih vežejo. So to ljudje, ki v vojašnicah govore malo, se ne smejejo dovtipom in kljub temu, da so morebiti mnogokrat inteligentnejši od drugih, nikdar ne dobe zvezd na ovratnike.

Različni obrazi, različni misli, a vse se pokori, vse se na isto povelje razkropi v dolgo ravno črto, na isto povelje pade na tla, na isto povelje strelja in se zavije v oblak dima. Telesa

L. L.

Defilirka.

Prizor z vojaškega vežbališča.

Kadarkoli se ozrem skozi okno na vojaško vežbališče, se spomnim onega jasnega, solnčnega jutra, ko so se svetli žarki pomladnega solnca mešali z mlado krvjo. Pretresljiv dogodek je bil to zame in napolnil mi je dušo z najrazličnejšimi mislimi in čuti, dasi niso poročali o njem časopisi, ki mnogokrat z malenkostnejšimi stvarmi polnijo cele strani. Zgodilo se je in bilo je pozabljeno, kakor če pade kamen v reko in se zgrne nad njim vodna gladina. V meni pa so ostali sledovi, da ne morem pozabiti. Morebiti pozabim, ko zapustim vojašnico in ne bom videl vsak dan vežbališča onstran ceste, saj pozabi se marsikaj na svetu. In ker do onega dneva, ko zapustim ta kraj, ni več daleč, vam hočem povedati, kaj mi je na srcu, zdaj, ko še lahko slikam z jasnimi barvami in določnimi potezami.

Pod oknom, ob katerem pišem te vrste, se razprostira žitno polje, ki vabi človeka v prosto naravo med njive in travnike, kjer vse živi in se veseli solnčnih žarkov. Onstran tega polja, ki je široko kakih petsto korakov, se vleče cesta, prihajajoča iz staroslavne mesta, kate-

graditi pri strehi. Če hočete, da se bo srednja šola ljudstvu omilila, jo ljudstvu ne odtujajte. Dovolj je, da je ljudska šola tako prokleta ne-ljudska, ni treba, da bi se obsovala še srednja šola, ki je vendarle boljša kakor elementarna, ki ljudstvu le bremena nalaga, pa tako malo podaja.

Delavsko ministrstvo.

Nas delavce zanima gotovo, kako se je pri naši osrednji vladi na Dunaju uredilo vprašanje delavskega ministrstva. Prava delavska ministrstva, ki združujejo v svojem področju vse, kar spada pod delavsko vprašanje, imajo samo na Angleškem in Francoskem, drugod obstoje ali takozvana »ministrstva za javna dela«, ki imajo le mali del socialnopolitične delavske zakonodaje v svojih rokah ali pa se posamezna delavska vprašanja rešujejo v posameznih oddelkih pri različnih ministrstvih, kakor je dozda tudi pri nas bilo. Znano je, da so krščanski socialci od nekdanj zahtevali, da se ustanovi tudi pri nas posebno delavsko ministrstvo in vlada je temu načeloma pritrdila. Za ministra se je imenoval krščanski socialist dr. Gessmann. Ko se je šlo za to, da se novoustanovljenemu ministrstvu odkaže delokrog, so se pojavile velike težave in nasprotovanja zlasti od strani socialne demokracije, ki seveda ni privoščila tako vplivnega mesta krščanskemu socialcu, ker vidijo sodrugi povsod le svojo, ne pa delavsko korist. Odkazalo se je novemu ministrstvu obširno področje, toda ne vsega, kar bi moralo obsegati. Ministrstvo, ki bo najbrž že aprila meseca začelo poslovati, bo obsegalo tri oddelke, in sicer:

1. »Oddelek za zgradbe«, to je za vsa dela, ki jih država izvrši v lastni režiji ali pa dela izvršena z državnimi podporami, vodne in cestne zgradbe. Zgradbe pristanišč in kanalov za paroplovbo ostanejo slejkoprej v delokrogu trgovinskega ministrstva.

2. Vse rudarstvo z rudarskimi šolami vred.

3. Vse obrtno pospeševanje, obrtno šolstvo, tehnična industrijska poizkuševališča in patentno pravo.

4. Delavska stanovanja.

5. Električne naprave.

Obenem s tem ministrstvom, ki se bo imenovalo »Ministrstvo za javna dela«, se ustanovi pri trgovinskem ministrstvu posebni socialnopolitični oddelek.

Ta bo imel v svojem delokrogu sledeče:

1. Delavsko štatistiko, ki je v zvezi z delavskim razmerjem in delavsko pogodbo.

2. Vse, kar je v zvezi z delavskim varstvom, delavskim časom, razmerjem med delavcem in delodajalcem itd.

3. Delavski svet.

4. Obrtno nadzorništvo.

5. Domače delo.

Naposled se ustanovi posebni državni zdravstveni urad po vzorcu na Nemškem. Ta urad se bo pečal z vsemi socialnimi vprašanji, ki so v zvezi z zdravstvom. Imel bo tudi nadzorstvo nad dobrotvornimi zavodi.

postajajo trudnejša in trudnejša, in ko se bliža poldne, so pesmi na povratku manj vesele ali pa sploh utihnejo, in obrazi veselejši kakor sicer, vrste ravnejše, noge prožnejše. Defilirke celih polkov so v gotovem oziru podobne plesnim zabavam. Godba dviga noge, ne da bi človek začutil kako utrujenost. In zato so tudi velike parade, dasi stroge in železno disciplinirane, za vojaka nekaj prijetnega in provzročijo, da pozabi na neprijetnosti navadnih dni.

Kadar se na vežbališču že povešajo glave, jih najlažje dvigne godba. Take dni, ko se igra in defilira, so obrazi veselejši kakor sicer, vrste ravnejše, noge prožnejše. Defilirke celih polkov so v gotovem oziru podobne plesnim zabavam. Godba dviga noge, ne da bi človek začutil kako utrujenost. In zato so tudi velike parade, dasi stroge in železno disciplinirane, za vojaka nekaj prijetnega in provzročijo, da pozabi na neprijetnosti navadnih dni.

In o krasni vojaški paradi vam hočem govoriti, toda o paradi, ki mi je zarisala v dušo sliko, katera mi brani, da bi hvalil način teh prireditev.

Jutro je bilo jasno in sveže, ko so prihajale po cesti čete mladeničev, oboroženih in močnih. Razdelile so se po vežbališču, ob cesti topništvo, bolj tam daleč pelota. Dolge, ravne vrste druga za drugo, in med temi vrstami jezdec s sabljami v rokah. Nestrpno so ceptali konji ali dirjali med vrstami, sablje častnikov so se lesketale v solčnih žarkih, v vrstah se je vsak

Za izseljeniške in vseljeniške zadeve se ustanovi pri ministrstvu za notranje zadeve posebni oddelek.

Delavsko zavarovanje ostane kakor dozda pri ministrstvu za notranje zadeve.

Za tobačno delavstvo.

22. t. m. vsi naši somišljeniki na »plesno veselico »Podpornega društva« tobačnega delavstva v Ljubljani! Tu se bo izkazalo, kdo je prijatelj našemu krščansko socialnemu delavstvu v Ljubljani! Častna dolžnost vsakogar, ki z nami čuti, je, da pokaže, da ima smisla za največjo delavsko organizacijo v Ljubljani in s tem, da obišče njeno prireditev v veliki dvorani hotela »Union«, pokaže svojo naklonjenost in interes za njen razvoj!

Ponesrečil se je v tobačni tovarni delavec Miha Mittermayer. V rezavnici tobaka mu je stroj zmečkal dva prsta. Zopet prizor iz trpljenja in nadlog polnega življenja delavskega.

Kuhinja. Ravnateljstvo tobačne tovarne v Ljubljani je priredilo te dni po tovarni enketo — izpraševanje — kako bi se uredilo pereče vprašanje zaradi kuhinje. Pozdraviti je to namer, s katero bo ustrezno splošni želji delavstva. Povdarjamo pa, da delavstvo stoji solidarno na stališču in želi, da bo dobilo v kuhinji celo kosilo. Veliko lažje bi se pa bilo to vprašanje vršilo in bi se cela stvar gladkeje in hitreje izvedla, ako bi se bilo povsem vpoštevalo in vprašalo za mnenje »Podporno društvo«. Koristneje je namreč, če ima pri tem besedo organizacija delavstva sama, tako za delavstvo kakor za ravnateljstvo.

Vnovič opozarjamo naše tobačnotovarniško delavstvo na volitve v bolniško blagajno. Somišljeniki, držite se trdno kandidatov našega društva!

»Ena noč v dolini šentflorjanski« se bo imenovala maškarada, ki jo bode »Strokovna zveza tobačnih delavcev in delavcev v Ljubljani« dne 29. t. m. priredila v frakarskem »Narodnem domu«. Vzporred je veselice naših sodrugov je posebno zanimiv za to, ker se v njem rdečkarji sami iz svojega programa norca delajo. Za geslo svoji maškaradi so postavil pesem: »Sladko vince piti, to me veseli — dobre volje biti svoje žive dni.« To je res dobro, da brate socialne demokrate dobro vince veseli, ker drugod jim povsodi, koder pri nas nastopijo, raste samo kislo grozdje. Prva točka maškerade je »Rešitev jezikovnega vprašanja«, o katerem pa v svojem veseličnem programu sami pravijo, da se bo šlo v resnici samo za »rešitev jezikov«. Čemu je sodrugom treba ravno jezike odvezovati, res ne vemo, kajti zavezanih še nikoli niso imeli. Najbrže hočejo socialni demokrati s tem reči, da se bodo še nadalje potrudili delati čast splošno priznani resnici, da jih je sam jezik. Druga točka je »Odprava privatne lastnine«. To razlagajo tako, da si »poljubov vsakdo lahko vzame, kolikor jih dobi.« No, če bodo socialni demokrati tedaj, ko bodo dobili vso oblast v roke, odpravo privatne lastnine izvajali tako, kakor mislijo napraviti pri svoji maškaradi, to je upejati splošno kuševanje, potem bo na socialde-

hip še popravila kaka malenkost, ki ni zadovoljevala večšakovskega očesa. Kornij poveljnik je imel priti, in ta mora videti, da stoji njegove čete na vrhuncu popolnosti. In zato največja natančnost, največja pozornost na vseh straneh. Saj stotnik, katerega stotnija zagreši pri tej priliki le malenkost, pade v nemilost na najvišjih mestih, in če bi bila njegova stotnija za boj najsposobnejša.

Ob vhodu na vežbališče je pazilo par jezdec, kdaj pride Ekselencia. Nestrpno so konji pod njimi bili s kopiti ob tla, kakor da se jim hoče tja med ravne vrste. Toda jezdec so jih brzdali, in da brzdami svojih gospodarjev ne morejo kljubovati, to ti konji vedo predobro.

Na to množico močnih prsij in žarečih očij je zlivalo svojo luč jutranje solnce. Sveži zrak je z radostjo vsrkaval ta jasni sij, v katerem se je nekako s slastjo kopala cela pokrajina. Vrh cerkve na griču se je lesketalo zlato jabolko, iznad mesta sta na vežbališču resno zrla dva visoka gotska stolpa. Žitno polje ob vežbališču se je valovilo v lahkem vetriču, in visoko nad poljem so peli škrijanci jutranjo pesem.

(Konec.)

mokraškem svetu prav lušno živeti. Pa najbrž bo vse ostalo le pri — maškaradi. Tretja točka na programu je »odprava stoječe vojske«, ki se bo pri maškeradi »nadomestila s splošno sedečo in plešočo ljudsko armado.« »Sedi lahko vsakdo, pa ne na smoli,« pravijo nadalje v veseličnem programu. To je gotovo nepotreben opomin, kajti naši sodrugi imajo itak že zadosti smole in če se jih katera še pri maškeradi prime, ne bo prevelika nesreča, ker so jo že vajeni. Nadalje pravijo v programu, da bo pri maškeradi razsvetljava tako čarobna, da bo »omogočala videti celo pod mizo.« Ker je luč samo tam potrebna, kjer se jo rabi, hočejo prireditelji maškerade s temi nabrže povedati, da jih bo pri tej veselici veliko pod mizo obležalo in bodo razsvetljava potrebovali, da ne bodo drug drugemu pod mizo preveč prostora jemali. Ni torej šment, de se ne bi sodrugom njihova naškarada na vse strani obnesla.

Deputacijo društva c. kr. delovodji in paznikov c. kr. tobačne režije je 29. januarja t. l. sprejel poslanec Julij Prochaska v proračunskem odseku in jo predstavil državnemu posl. dr. Korošcu poročevalcu za tobačne zadeve, ki je deputacijo najpristrčneje sprejel in ji zagotovil, da bo krepko podpiral in se zavzel za njene upravičene želje in zahteve. Dr. Korošec je pokazal živo zanimanje za vse uslužbenke in delavce c. kr. tobačne režije in se o razmerah natančno in obširno informiral. Deputacija je razvidela, da bo dr. Korošec odločni branivec upravičenih želja uslužbencev tobačne režije in je bila vsled tega poseta pri gospodu poslancu zelo zadovoljna.

V. c. kr. tobačni tovarni v Celovcu so socialne demokrate gospodari. Ravno tu kažejo, kako je njihovo širokoustenje o svobodi prepričanja in vere le čisto navadna farbarija. Kjer imajo rdečkarji moč, tam pokažejo kremlje. Krščanske delavke so se organizirale na krščansko demokratskem temelju, to pa socialni demokrati ni všeč, ker jim nikakor noče v glavo, da se sme kdo organizirati v drugi organizaciji kakor v njihovi. Zato zmerjajo dan za dnevom krščansko-socialne delavke s tistimi bezniškimi psovskami, ki so izključna duševna last socialnih demokratov. Zdaj so si pa rdeči zmerjevalci izmislili v c. kr. tovarni še drugi šport. Uprizorili so v tovarni »predavanja« in pri preiskavi, ki jo je ravnateljstvo izvršilo, se je dognalo, da so sodrugi »predavali« med delavnim časom ne samo v oddelku za cigare, ampak tudi v oddelku za cigarete, v strojnem poslopju in celo v kleti so »predavali«. Pri teh predavanjih so zlasti delavne sodruginje, posebno kar se jezika tiče. O čem pa predavajo? Bero neki krvavočrnoordeči roman iz graškega »Arbeiterwille«, kjer je opisano, kako v klostrih mlade nune tepejo, bičajo, grizejo in na raznih peko, dokler se iz njih ne izcvrejo vsi smrtni grehi. To je dušna paša za naše brumne sodruge. Dobro jim teknila! Naloga krščansko-socialnih delavk pa je utrditi svojo organizacijo in streči terorizem nestrpnih sodrugov in sodruginj v Marksus.

Med brati in sestrami.

Miren na Goriškem. Že dolgo ni dobila »Naša Moč« od nas nikakega poročila. Pa tudi zdaj po dolgem času nimamo nič kaj veselega poročati. Ravno ko te vrstice pišemo, leži na mrtvaškem odru vsem dobro znani tovariš Jožef Cotič. Umrl je, ni ga več. Nehalo je biti srce, ki je gorelo za vse dobro. Blagi pokojnik se ni strašil truda, niti žrtev, ko se je šlo za dobro, pošteno stvar. Ni ga bilo shoda, h kateremu ne bi naš Cotič pohitel ter se tako izkazal zavednega in vnetega tovariša - delavca. Pa, bodimo kratki stem poročilom. Pokojni Cotič je sejal dobro seme, oglejmo si, kako je poglano v klasje. Vprašate nas, kako je znašim delovanjem? Saj se o nas celo v naših domačih listih ne sliši mnogo. Res, predale v listih nismo več polnili tako, kakor nekdanj, zato pa naj se ne misli, da spimo, nikakor ne. Delujemo vsi, kolikor nas je, vsak po svojih močeh, po določenem načrtu in ne kar tjevidan. Vse naše moči smo zastavili v to, da naše »Katoliško delavsko društvo« doseže namen, radi katerega je bilo pred šestnajstimi leti ustanovljeno, namreč, da bo svoje ude res izobraževalo. Izkušnja je pokazala, da ni bilo prav storjeno, ko se je pred osmimi leti sklenilo, naj bi društvo dajalo svojim članom redne podpore ob času bolezni. Pokazalo se je, da je v društvu bilo precej članov za to, ker je bilo podporno in ne zato, ker je bilo katoliško. Ker je društvo izdalo vse za pod-

pore bolnikom, mu ni preostajalo denarja za svoj izobraževalni namen. Na letošnjem rednem občnem zboru pa se je sklenilo, naj se redne podpore odpravijo. S tem je odstranjena največja zapreka, radi katere društvo ni moglo svojega delovanja razviti tako, kakor bi bilo potreba. Gotovo radi tega mnogo udov odpade, toda mi vemo, da odpadejo le tisti, ki niso bili udje iz prepričanja, za takimi pa nam ne bode žal. Boljša je v vojski četica izurjenih vojakov, kakor pa cel roj nezanesljivih, svojeglavih upornikov. To je naše načelo tudi kar se društva tiče. — Umrli je Cotic, njegov požrtvovalen duh pa je ostal med nami in živeti mora vedno. Delovati hočemo po njegovem zgledu na izobraževalnem polju, ker to polje je med našim delavstvom še vse premalo obdelano. Ravno zato, ker je bilo to polje premalo obdelano, ni mogel obroditi sad — strokovna organizacija namreč — za katero se je pokojnik toliko trudil — pa zaman. Upamo da ob svojem času pojde vsa stvar veliko lažje. Tovarišu Coticu pa naj bo lahka zemljica in časten spomin! — Ti pa »Naša Moč«, ker si delavski list, boš tudi dobivala od nas redno poročila o vsem našem delovanju. Zanimivega je pri nas mnogo, da, še več kakor bi si kdo mislil. V Mirnu žive vse stranke, mogoče jih je celo več kakor drugod. Građiva je torej na kupe. »Naša Moč« ali boš sprejemala?

(Prav rada, le pridno poročajte! »Naša Moč«.)

Iz Preske in okolice. »Naše katoliško del. društvo« je imelo v nedeljo, dne 9. svečana svoj šesti redni občni zbor. Kar nas prav veseli, je to, da društvo napreduje. Kakor se je razvidelo iz tajnikovega poročila, društvo v pretečenem letu 1907. ni spalo, temveč prav pridno delovalo. Imeli smo več raznih predavanj; predavali so Gostinčar, dr. Lampe, Moškerc, dr. Pegan. Priredili smo štiri veselice skupno z izobraževal. društvom. Odborovih sej smo imeli 9 in več drugih sestankov. Udeležili smo se blagoslovljenja zastave »Kat. del. društva v Idriji«, glavnega zborovanja »S. K. S. Z.« na Jesenicah, 10letnice »Kat. del. izobraževalnega društva v Mengšu« in odposlali deputacijo k shodu v Vevče. Priredili smo dva izleta na Šmarno goro, enega pa na Brezje. Moških članov je društvo imelo 75, ženskih 70, skupno torej 145. Članarine se je vplačalo 670 K 56 v, podporo pa je dobilo 40 udov, katerim se je izplačalo 323 K. Čistega prebitka imamo torej 347 K 56 v, vsega denarja pa je v blagajni 768 K, kar je ob tem številu članov veliko. Želeti je, da se več delavcev vpiše v naše prekornisto društvo in da nekateri, ki so izven društva, pokažejo zanj več smisla. Seveda nekaj tako nezavednih je še zmiraj, ki jim je ljubi frakelček več kot lastna delavska korist in organizacija. Po končanem občnem zboru je vrli župnik Janez Kalan iz Zapog predaval o soc. demokraciji in o abstinenci. Za častna člana je društvo imenovalo državnega poslanca Josipa Gostinčarja in dr. Evgen Lampeta.

Iz Save. Nasprotnik »pufa« nam piše: V zadnji številki »Naše Moči« sem brač v članku o delavskem »pufu«, kako se postopa s takim nesrečnim delavcem. Sem odobral. Cenjeni urednik, naj o tem tudi jaz povem nekaj misli! »Puf« na Jesenicah in Savi provzroča draginjo. Kdo pa je kriv, da je tukaj ta kuga tako razširjena? Prvič gotovo tovarna. V naši tovarni je delo težko in vroče. Zato mora vsakdo, kdor hoče ohraniti se zdravega, zavživati dovolj dobre hrane. Dobra hrana pa stane ob današnjih razmerah veliko in če primerjamo naše delo in kako smo zanj plačani, uvidi vsak trezen človek, da s tem delavec s svojo družino nikakor izhajati ne more. Zato je v takih razmerah izključeno, da bi delavec dolga ne delal. Koliko mladih delavcev postane jetičnih in si tako nakopijejo prezgodnji grob. Marsikateri, ki se dolga ne upa delati, se zadovolji s pičlo hrano in si tako slabi telo. Zdrav in močan v naši tovarni je le tisti, ki toliko zasluži, kar zahteva njegovo telo pri težkem delu in tisti, ki si upa dolg delati. Vzrok »pufa« pa so tudi trgovci. Kdor dela lišo, mora imeti v svoji hiši trgovino, tako da se kar izkušajo, kdo bode dal več na »puf«. Moram tudi pripoznati, da je med našim delavstvom nekaj takih, ki, ko dolg naredi, pa obračun vzamejo. Trgovec mora tudi živeti. Kdo plača tisti dolg? Kdo pošteno plačuje? Zato je vsako blago dražje. »Pufa« so zelo krive tudi delavske žene. Delavec vzame za ženo ponavadi delavko, te pa seveda niso bogve kaj podučene v gospodinjstvu. Ko bi naše delavke vse bile organizirane, bi bile tudi boljše gospodinjke. Kjer so

delavke v društvu, tam se podučuje tudi v gospodinjstvu. Žalibog tega pri nas ni. Še polovico jih ni. Tiste, katere zahajajo k društvenim večerom v katoliškem društvu, bode jim tudi prav prišlo. Delavci poslužujte se pripomočkov, ki vam jih organizacija nudi. Vstopite vsi v konsumno društvo! Ako katerega zadene nesreča, da je prisiljen čez leto dolg narediti, v novem letu dobi v konsumnem društvu dividende, tako se bode dolg poravnal. Trgovci, dajte za gotov denar blago! Vodstvo tovarne naj pa bo tudi toliko razsodno, da bode delavcem vsaj toliko zaslužiti dalo, kar potrebujejo za vsakdanji živež. Žene, ve pa naredite v mesecu račun, koliko zasluži mož. Tako bode konec »pufa«! Ako je kateri kaj prizadet, naj mi ne zameri, sem namreč velik sovražnik »pufa«.

Zagorje ob Savi. Ne vtikamo se radi v stvari, s katerimi se škoduje bližnjemu. Ker pa soc. demokrati kažejo pri tem svojo ošabnost, zdi se tudi nam potrebno izpregovoriti. Pri našem rudniku se je zavoljo pomanjkanja delavcev tudi nekaj vpokojenih delavcev nazaj na delo sprejelo. Sprejeti so bili seveda za zunanja dela. Da so poleg svoje pokojnine služili še 1 K 90 v na dan, je gotovo dovolj žalostno. Po navadi je dnevna plača delavčeva 2 K 75 v., tem ubogim starčkom, ki so že enkrat odslužili svojo pokojnino, pa so jo tukaj zopet odšteli, da imajo toliko manjšo dnevno plačo. Ko pa je podjetnik rabil pri novih električnih napravah delavcev tudi za jamo, so ti vpokojeni delavci šli seveda tudi v jamo radi, tem rajši, ker so se s tem izognili hudemu mrazu. Brž pa ko zapazi rdečkar od zadrage to nepostavnost, gre k nadpazniku in odstrani jih je iz jame. Zdaj se pa ti ubogi revčki domišljujejo, kako oblast imajo. Pa takih je veliko pri našem rudniku da lahko škodujejo, takih pa prav malo, da bi pomagali. Pa to je še marsikateri delavec vedel, da 60letni vpokojeni starček ne sme v jamo. Pa tudi to smo vedeli, da s 16 kronami v današnji draginji izhajati ne morejo. Tukaj naj bi bili pokazali rdečkarji svojo moč, da bode doslužen starček s svojo penzijo lahko živel, da mu ne bode treba še na stara leta stikati za delom. Pa sodrugi so vedno in povsod taki: veliki v mlaem, pa mali v velikem!

Prometna zveza.

Shod v Brežicah dne 9. svečana 1908. — **Socijaldemokratski vodje na cedilu ostali!** Na progi Južne železnice Zidani Most - Zagreb se je začelo med delavci krščansko socialno gibanje, ki je seveda trn v peti rdečkarjem. Drž. poslanec dr. Benkovič je bil naprošen v namen organizacije sklicati shod delavcev, zlasti železničarjev v Brežice; železniški mojster Rottmann v Brežicah je zato sporazumno z dr. Benkovičem sklical shod na 9. t. m. v »Narodni Dom«. Dr. Benkovič je sklicatelju izrečno povedal, da se shod skliče v svrhu osnovanja krščansko socialne organizacije in Rottmann se je rotill, da on ni soc. demokrat, da se tudi on zanimala za tako organizacijo, da dr. Benkovič prvi dobi besedo itd. A naskrivaj se je ta poštenjak posvetoval z rdečimi poglavarji in Ljubljani in na Dunaju, kako bi iz nameravanega shoda napravili socialno demokratiško zborovanje, si prilastili predsedstvo shoda in podelili besedo le svojim vodjem Kristanu, Čobalu in Kopaču, ki so res prišli na shod. Toda ta zarota se je pravočasno odkrila; tudi poslanec dr. Benkovič je sklical zborovanje in shod ob določeni uri otvoril kljub vsemu kričanju rdečkarjev, ki so došli celo iz Ljubljane in Zidanega Mosta zgago delat. Pri volitvi predsedstva so soc. demokrati dvignili kar po obe roki za svojega kandidata Rottmanna, toda ogromno večino (nad 70 proti 25) je dobil gospod Mlakar, podpredsednik sl. kmečke zveze iz Hošnice pri Slov. Bistrici. Seveda so soc. demokrati, na čelu jim Kristan, dvignili huronsko vpitje, toda ker so navzoči kmetje in železničarji ostali trdni in se je celo vedno bolj množilo število nasprotnikov rdečih, izprevidel je Kristan, da nič ne opravi s terorizmom; med splošnimi živio-klici umaknili so se Kristan, Kopač in Čobal s svojega gardo v gornje prostore, kjer so strasno udrihali po kmečki zvezi in krščansko socialni prometni zvezi. V prostornih gostilniških prostorih se je na to mirno in dostojno vršilo naše zborovanje; govorili so podpredsednik Franc Mlakar, Milavec kot načelnik ljubljanske podružnice prometne zveze krščanskih železničarjev o delavski organizaciji in o prometni zvezi, poslanec dr. Benkovič o državnem zboru, o draginji živil,

zlasti o nameravanem uvozu tuje živine. Po triurnem zborovanju se je shod zaključil ob velikem navdušenju navzočih kmetov in delavcev; Kristan, Čobal in Kopač pa so lahko izprevideli, da tudi s takimi zahrbtnimi sredstvi tu ne bodo nič dosegli. Zborovalci so njih počenjanje z ogorčenjem obsojali. Položen je temelj krščansko socialne organizacije, nobena rudeča sila jo ne bode ustavila.

PRAVILA PRAVOVARSTVENEGA IN PODPORNEGA DRUŠTVA

»PROMETNA ZVEZA«.

(Konec.)

§ 16.

Razsodišče.

V iz društvenih zadev obstoječih preprih odločuje razsodišče. Razsodišče se napravi od časa do časa in sestoji iz petih članov. Vsak prepirajoč se del voli dva razsodnika in ti volijo potem nestranskega predsednika. Razsodniki niso vezani na nobena posebna določila in razsojajo po svojem najboljšem spoznanju in vesti z navadno večino glasov. Proti razsodbi razsodišča ni pripuščena pritožba.

§ 17.

Razpust društva.

Razpust društva lahko predlaga le društveno vodstvo sporazumno z nadzorstvom, ali pa dve tretjini vseh članov. Če tak predlog sprejme glavni občni zbor z dvetretjinsko večino, je sklenjen razpust društva in s tem tudi vseh podružnic in plačilnic.

Premično in nepremično društveno premoženje se uporabi po določilu § 4. teh pravil. To deločilo je neizpremenljivo določilo teh društvenih pravil.

§ 18.

Društveno glasilo.

Vsa določila v zadevi društvenega glasila (strokovnega glasila) sklepa glavni občni zbor. Strokovno glasilo mora vsak čas in povsod zastopati društvene koristi in vsako leto vsaj enkrat priobčiti društven računski zaključek. Vsi društveni razglasi itd. se morajo priobčiti tudi v strokovnem listu.

Okno v svet.

Delavski urad v Washingtonu je objavil, koliko da je bilo v severno-ameriških Zedinjenih državah stavk od leta 1884. do leta 1905. Delavci so stavkali v 36.757 slučajih, gospodarji so pa izključili delavce od dela v 1546 slučajih. Delavci so stavkali v 181.407 tvornicah, iz 18.547 tvornic so pa izključili delavce od dela. Stavkalo je 6.729.048 delavcev, od dela so jih pa izključili 716.231.

Zavarovanje poljskih delavcev na Danskem. Danski minister notranjih zadev je predložil zbornici zakonski načrt za zavarovanje poljskih delavcev. Zavarovanje bo prisilno in se bo tikalo le onih poljedelskih in gozdarskih podjetij, ki plačujejo čez 12.000 K letnega davka. Manjši posestniki morajo pristopiti prostovoljno in država plača zanje polovico doneskov. Ta letni državni prispevek je določen na 165.000 K. Na podoben način hočejo preurediti to zavarovanje na Nemškem.

Iz ženskega sveta. Carsko arhitektno društvo peterburško je sprejelo za svojo članico gospico Hlebnikovo, ki je napravila izkušnje z odliko. Hlebnikova je prva ruska arhitektinja. — Ženske magistratne uradnice je pričel nastavljati štettinski magistrat. Znati morajo stenografijo in pisati na stroj.

Krščansko-socialni škof mučenik. Rusko činovništvo je še vedno tako, kakoršno je bilo. Pokale so bombe. Krvave bitke so divjale po ulicah. Car ni bil in še zdaj ni varen svojega življenja niti trenutek. Carica je na prestanem strahu obolela. A da bi rusko činovništvo poznalo tok časa, tega pač ne smemo zahtevati od njih. Zaostali so in iščejo nevarnosti za obstoj Rusije tam, kjer je ni. Vilnski škof Ropp nam to živo dokazuje. Ustanovil je v svoji škofiji krščansko-socialno stranko, da pomore ljudstvu. Ruskemu činovništvu pa to ni bilo všeč in so škofa zaradi njegovega, ljudstvu prijaznega dela izgnali iz njegove škofije. Zdaj je pa rešena mogočna Rusija.

„Naša moč“

izhaja vsak petek.
Cena na leto 3 krone.

Cene inseratom so:
za male 6stopne oglase: 6 vrstic 70 v.,
12 vrstic 130 v., 8 vrstic 180 v., 24
vrstic 220 v. 3stopne oglase računamo:
1 krat 9 v. peti vrsta, 2 krat 7 v. peti
vrsta, 3 krat 5 v. peti vrsta.

Uredništvo in upravnništvo

„Naše moči“

Kopitarjeve ulice šte. 2.

Tovarna
za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole

od preprostih do najfinejših po
najnižjih cenah brez konkurence.

Iustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše

dežnike in solnčnike
domačega izdelka

priporoča po najnižji ceni in najboljši
kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani

Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4.
Prešernove ulice št. 4.

Popravila točno in ceno.

Vedno sveže blago!

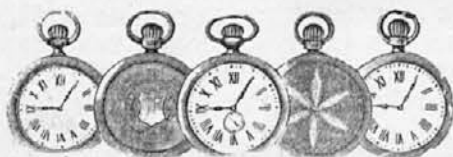
A. Lukić

Ljubljana, Pred škofijo 19.

priporoča svojo

veliko zalogo izgotov-
ljenih oblek za dame,
gospode, dečke in de-
klice po najnižji ceni.

Solidna postrežba!

Ustnov-
ljeno let
1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe. prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu

priporoča svojo bogato zalogo

zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih

ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in pristanov

Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.

Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam
izredno veliko svojo zalogo fournitur.

Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun
za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH

Edini zavod

za kemično čiščenje obleke ter za-
storjev, barvarija in likanje usnja

na par

Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.

Sprejemališče

Šelenburgove ulice šte. 3.

Postrežba točna. Solidne cene.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotov-
ljenih oblek za gospode,
dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufaktorni
trgovini:

Češnik & Milavec

(pri Češniku)

Špitalske ulice

Ljubljana

Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**

za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Cene najnižje.

AUSTRO - AMERICANA

TRIEST NEW-YORK

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Kineleka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 26.
Vsakovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.

Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo
trgovino
s klobuki
in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene